

MỘT SỐ THÔNG TIN VỀ XÃ VIỆT HẢI

1. Địa lý, địa hình và dân cư

Xã Việt Hải là một trong 12 đơn vị hành chính cấp xã thuộc huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng.

Diện tích xã Việt Hải khoảng 3.693 ha (36,93 km²), dân số đến thời điểm hiện tại có trên 90 hộ, với khoảng 300 nhân khẩu. Về địa lý, Phía Đông giáp lạch Cửa Vạn, Phía Tây Bắc giáp xã Gia Luận và Vườn Quốc Gia Cát Bà, phía Bắc giáp Vịnh Hạ Long, phía Tây giáp xã Trân Châu, phía Nam giáp thị trấn Cát Bà. Xã Việt Hải gồm 2 thôn nay có tên là Thôn 1 và Thôn 2.

(Sơ đồ địa hình xã Việt Hải)

Xã Việt Hải nằm trên đảo Cát Bà, trong vùng lõi của khu dự trữ sinh quyển thế giới quần đảo Cát Bà. Là địa phương duy nhất trong số 12 xã, thị trấn thuộc huyện Cát Hải không có đường bộ dành cho phương tiện giao thông từ trung tâm huyện lỵ đến xã. Muốn đến xã Việt Hải có hai đường, đi bộ tuyến đường rừng

xuyên qua Vườn Quốc Gia Cát Bà **khoảng 9 km**, đường trong xã **khoảng 1,6 km**, từ xã ra bến Việt Hải **khoảng 3,4 km**, như vậy tổng quãng đường từ Trung tâm Vườn quốc Gia Cát Bà đến Bến Việt Hải **khoảng 14 km**, hoặc đi thuyền từ bến cảng Cái Bèo qua vịnh Lan Hạ sau khoảng 40 phút là đến bến Việt Hải, từ bến Việt Hải đi bộ, đi xe ôm, thuê xe đạp hoặc xe ô tô dịch vụ để vào xã.

Là địa phương giàu tiềm năng du lịch với những nét phong cảnh đồng quê, Việt Hải có nhiều hoạt động tham quan, giải trí hấp dẫn đối với du khách trong và ngoài nước.

(Cổng vào xã Việt Hải)

Cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ khách du lịch đến năm 2020 tại Việt Hải gồm: 6 cơ sở lưu trú homestay với 45 phòng nghỉ; Khoảng 10 điểm có dịch vụ ăn uống; 16 xe ô tô chở khách từ bến cảng vào xã Việt Hải; trên 500 xe đạp cho thuê, gần 50 xe gắn máy vừa dùng để sử dụng dân sinh và phục vụ khách du lịch. Năm 2017, xã Việt Hải đón khoảng 17.000 lượt du khách, năm

2018 đón khoảng 25.000 lượt, năm 2019 đón khoảng 45.000 lượt khách đến tham quan, du lịch tại xã, trong đó tỷ lệ khách quốc tế khoảng 90%. Khách du lịch chủ yếu tham quan trong ngày, ít lưu trú qua đêm lên chi tiêu bình quân của một du khách tại xã còn tương đối thấp, trung bình qua các năm giao động khoảng 100.000 – 150.000 đồng.

(Bến Việt Hải)

2. Quá trình thành lập xã về mặt hành chính và các sự kiện lịch sử khác

Những năm giữa thế kỷ XVIII, Nguyễn Hữu Cầu (tức Quận He) tiến hành khởi nghĩa chống lại triều đình nhà Lê-Trịnh, quần đảo Cát Bà và khu vực Việt Hải có núi rừng hiểm trở được nghĩa quân chọn làm căn cứ hậu cần.

Vào những năm 1885-1889, cuộc khởi nghĩa do Đốc Tít và Tiền Đức chỉ huy chống lại quân Pháp đã chọn Cát Bà làm căn cứ quan trọng. Nghĩa quân đã dựa vào địa hình hiểm trở vùng Trung Trang, Mái Gợn, Trà Báu, Việt Hải để kháng chiến. Lực lượng của Đốc Tít (ở vùng Trại Sơn, Thủy Nguyên) và Tiền Đức ở Cát Bà đã phối hợp tiến hành những trận đánh lớn. Năm 1889, một trận đánh lớn đã nổ ra giữa nghĩa quân kháng chiến và thực dân Pháp, do tương quan lực lượng chênh lệch giữa hai bên, thủ lĩnh nghĩa quân Tiền Đức đã rút vào vùng Việt Hải, sau đó rời khỏi Cát Bà.

Tháng **11/1949**, Ủy ban kháng chiến huyện Hà Cát cử lực lượng đến Trà Báu công bố quyết định thành lập xã **Việt Hùng**, gồm thôn **Trà Báu** và **Tai Lai**, thành lập chính quyền xã và các tổ chức khác thuộc xã.

Năm 1959, Chính phủ Việt Nam đã quyết định thành lập xã Việt Hải (từ xã Việt Hùng trước đây).

Vào những năm 1960, thành lập Hợp tác xã Minh Tân, xã Việt Hải, gồm 4 Đội sản xuất, gồm: 2 Đội ở thôn Tai Lai, 1 đội ở Áng Vòng, 1 đội ở Trà Báu.

3. Quá trình hình thành cộng đồng dân cư.

Theo nghiên cứu qua các di chỉ khảo cổ trên đảo Cát Bà, một số hang tại địa phận xã Việt Hải (hang Áng Giữa và hang Tiền Đức), có người Việt cổ sinh sống cách đây khoảng 6.500 năm, còn lưu lại những dấu vết xương cốt tại đây. Những dân cư thừa ấy sống chủ yếu bằng cách bắt hải sản tại các bãi triều, kết hợp với săn bắt chim thú trên rừng. Hiện còn những lớp vỏ sò điệp khá dày trong các hang động nơi họ từng cư trú.

Khoảng **những năm 1930** có hai người Hoa là Lý Gia Nhân và Mạc Tắc Khâm từ Hoàn Bồ, Quảng Ninh cùng với 10 tá điền (là người làm mướn trong nông nghiệp ngày trước) để khai phá những cánh rừng mênh mông thành đồng, ruộng tại Tai Lai, Ninh Tiếp và Áng Vòng. Sau này những Tá điền lập gia đình và thành các hộ dân cư sinh sống tại làng Tai Lai.

Cư dân làng Tai Lai sống chủ yếu bằng nghề trồng trọt, chăn thả gia súc, gia cầm, khai thác sản vật từ rừng và biển. Vào những năm này dân cư sống rải rác tại áng Vòng, áng Cả, Trà Báu nhưng tập trung ở **thung lũng Tai Lai** nhiều hơn. Tai Lai là thung lũng lớn nhất (là khu vực dân cư **thuộc xã Việt Hải** ngày nay) với chiều dài **khoảng 1,3 km**, chiều rộng bình quân của thung lũng khoảng **300m**. Lúc này làng Tai Lai có 12 hộ, Trà Báu có 3 hộ, áng Vòng có 1 hộ dân. Ở khu vực hang Cô Đô (phía Đông thôn Hải Sơn ngày nay) có một số gia đình làm nghề đánh bắt hải sản đến định cư tại làng Tai Lai. Cuộc sống của các cư dân tại Việt Hải xưa rất khó khăn, tự cung tự cấp là chính.

Đến cuối năm 1947, một số gia đình người Hoa ở Tai Lai, Trà Báu truyền truyền nhau rằng nơi họ đang sinh sống thường xảy ra những điềm xấu, điều gở lên đã bỏ nhà cửa lên Phố Cát Bà. Thời điểm đó lính Pháp đang quản lý Phố Cát Bà đã buộc số người Hoa này trở về Hoàn Bồ, Quảng Ninh.

Người Hoa đi khỏi Tai Lai bỏ lại nhà cửa và 02 con trâu cày. Làng Tai Lai chỉ còn lại 02 gia đình người Việt sinh sống. Đến đầu năm 1948, số người Hoa ở Tai Lai và Trà Báu đã dời đi hết. Gần **10 hộ gia đình** từ quê ở Hải Dương, xã Hoàng Châu (huyện

Cát Hải), xã Phả Lễ (huyện Thủy Nguyên) đang ở Cái Minh Tự đã chuyển vào làng Tai Lai để sinh sống.

Năm 1950, sau khi người Hoa rời khỏi Tai Lai và Trà Báu, Ủy ban kháng chiến đã vận động nhân dân ở các xã khu căn cứ Hà Sen và Làng Hạ trên đảo Cát Bà đến Tai Lai sinh sống, dần dần làng Tai Lai vào những năm 50 của thế kỷ trước có khoảng 30 hộ gia đình. Cũng trong những năm này, có 4 hộ gia đình tản cư từ Hà Nam và Gia Luận đến làng Tai Lai. Ủy ban kháng chiến đã thành lập Ban Kinh tài để hướng dẫn nhân dân tiếp nhận số tài sản của người Hoa để lại, đồng thời tập trung phát triển sản xuất.

Thời điểm những năm 1950, có 2 nhóm dân cư đã chuyển đến Việt Hùng gồm: Trưởng thôn Nguyễn Đình Chiến cùng gia tộc tại xã Phù Long và một số hộ trong cùng gia tộc ở Hòn Gai (thuộc thành phố Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh ngày nay); Tổ Tân Lập do ông Trần Văn Mễ làm Tổ trưởng từ Tranh Giang, Quảng Yên tản cư ra khu vực vịnh Lan Hạ để tránh bom đạn, do đó số gia đình tại địa bàn xã Việt Hùng thời điểm này khoảng **44 hộ với 200 nhân khẩu**. Sau khi bị tàn phá bởi chiến tranh, nhân dân tại xã Việt Hùng bị phân tán, Trưởng thôn Nguyễn Đình Chiến đưa gia đình, gia tộc chuyển về Áng Dài, xã Phù Long. Tổ Tân Lập chuyển đến vịnh Áng Hà (là bến Việt Hải ngày nay), lấy tên là thôn Cô Đô.

Sau Hiệp định Genève 1954, khôi phục hòa bình ở Đông Dương, thôn Tân Lập ở Bến Việt Hải chuyển ra sinh sống ở vịnh Lan Hạ, thành lập Đoàn đánh cá Hải Đông, về mặt hành chính

vẫn thuộc quản lý của Ban quản trị thôn Tai Lai, xã Việt Hùng (nay là xã Việt Hải).

Tháng 11/1963, theo chủ trương của Thành phố Hải Phòng và Huyện Cát Bà, xã Việt Hải tiếp nhận **khoảng 20 hộ** gia đình ra đảo xây dựng kinh tế mới từ xã **Tràng Cát** (nay là phường Tràng Cát, quận Hải An). Các hộ gia đình này là một bộ phận dân cư của xã Việt Hải ngày nay.

4. Các công trình hạ tầng - giao thông-du lịch

Năm 1965, Hải quân Việt Nam xây dựng trạm **Rađa tại đỉnh cao 259** (gọi là đỉnh Hải Quân trên địa bàn xã Việt Hải), với sự tham gia xây dựng của lính Hải quân và nhân dân xã Việt Hải. Trạm radar này nhằm mục đích kiểm soát vùng biển, vùng trời khu vực trọng yếu cửa ngõ phía Đông Bắc của Tổ quốc, Hải Phòng – Quảng Ninh. Do thường xuyên bị máy bay của Mỹ oanh tạc, **năm 1968**, trạm Radar 259 **di chuyển** các máy móc, thiết bị đến địa điểm mới giáp vịnh Tùng Gấu.

Trong các năm từ 2005-2011, xã Việt Hải được Thành phố, Huyện đầu tư những công trình hạ tầng - giao thông như: Trường Tiểu học, Hồ chứa nước phục vụ sản xuất nông nghiệp và sinh hoạt, Bến tàu Việt Hải và tuyến đường du lịch dài 1,5 km, Nhà văn hóa xã, mương cấp nước.... Ngày 16/8/2009 xã Việt Hải đón nhận **điện lưới quốc gia** (đường điện từ thôn Hải Sơn theo tuyến đường rừng đến xã) đã góp phần thuận lợi cho những hoạt động du lịch, dịch vụ, thương mại trong những năm tiếp theo.

Trong những năm trở lại đây, Thành phố Hải Phòng, huyện Cát Hải đã tập trung đầu tư xây dựng các cơ sở hạ tầng: Cảng, bến Việt Hải, sửa chữa, làm mới tuyến đường từ bến Việt Hải đến xã, thiết kế, xây dựng đường hoa và các trạm dừng chân trên đường đi để tạo điểm nhấn tham quan du lịch cho du khách.

5. Các điểm tham quan và các hoạt động tại xã Việt Hải:

- Các con đường trên bộ, đường biển đến xã Việt Hải đều đi qua những danh thắng đẹp nhất của đảo Cát Bà, là **Vườn Quốc gia Cát Bà** nếu đi bộ hoặc **Vịnh Lan Hạ** bằng đường thủy.

- Tuyến đường du lịch dài khoảng 3,4 km từ Bến Việt Hải đến xã Việt Hải, (theo đường cũ để đi xe xuyên qua hang hầm)

- Tuyến đường trục của xã Việt Hải dài khoảng 1,6 km.

- Một số mô hình nhà nghỉ homestay thân thiện với môi trường, các mô hình tái hiện lại quang cảnh, công cụ sản xuất trước đây của người dân xã Việt Hải.

- Suối cá địa chân ở phía Đông Bắc của xã (đường đi vào Vườn Quốc Gia Cát Bà), chú ý trong các tháng trong và sau mùa mưa lưu lượng nước lớn, các tháng 7, 8, 9 hàng năm sẽ có nhiều cá hơn.

- Đi bộ, leo núi trong rừng lên Đỉnh Cao 259 (Đỉnh Hải Quân), nay có đặt trạm chuyển tiếp sóng viễn thông, nơi quý khách ngắm từ trên cao toàn cảnh xã Việt Hải, vịnh Lan Hạ và một phần phía Nam của vịnh Hạ Long. Thời gian đi bộ, leo núi từ xã đến Đỉnh Hải quân khoảng 45 phút đến 1 tiếng, chú ý đường đi trời mưa đường mòn thường trơn trượt.

- Đi bộ, leo núi trong rừng tham quan Hang Tiên Đức, Ao Éch thuộc Vườn Quốc Gia Cát Bà. Thời gian đi bộ, leo núi từ xã Việt Hải đến Ao Éch khoảng 45 phút đến 1 tiếng. Nếu đi từ xã, qua Ao Éch xuyên qua rừng nguyên sinh sẽ đến Trung tâm Vườn Quốc Gia sau khoảng 2,5 tiếng.

- Đi bộ, leo núi trong rừng tham quan Áng Vòng, Cái Minh Tự trên vịnh Lan Hạ, sau đó chèo thuyền kayak hoặc đi thuyền tham quan vịnh./.